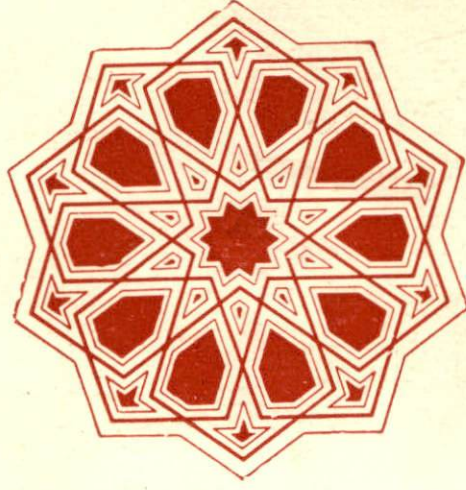

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

III-IV

1954

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ—ANKARA

1 9 5 4

Yıl: 1954

Cilt : 3, Sayı: III-IV

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

III-IV

1954

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ—ANKARA

1 9 5 4

İ Ç İ N D E K İ L E R

BALTACIOĞLU, İSMAYIL HAKKI : <i>Allah</i>	1
SCHIMMEL, PROF. DR. ANNEMARIE : <i>Sema'-ı Semavi</i>	19
SCHIMMEL, PROF. DR. ANNEMARIE : <i>Garbın Mevlâna Görüşü</i>	27
YURDAYDIN, DR. HÜSEYİN GAZİ : <i>İslâm Resminin Menşeleri ve Başlangıçları</i>	31
ORAL, M. ZEKİ : <i>Ahi Ahmet Nahçıvani Vakfiyesi</i>	57
SCHIMMEL, PROF. DR. ANNEMARIE : <i>Din'de Sembolün Fonksiyonu Nedir?</i>	67
DOĞAN, LÜTFİ - YAŞAR KUTLUAY (çev.) : <i>Hasan Basri'nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik b. Mervan'a mektubu</i>	75
POLIAK, A. N. (çev. BAHRIYE ÜÇÖK) : <i>Samî Doğunun Araplaştırılması</i>	85

BİBLİYOGRAFYA :

KÖYMEN, DOÇ. DR. MEHMET ALTAY : <i>Gök Türk Kağanlığı adlı bir yazı münasebetile bazı mülâhazalar</i>	103
SCHIMMEL, PROF. DR. ANNEMARIE : <i>Numen. International Review for the History of Religions</i>	119
ALFRED BERHOLET : <i>Wörterbuch der Religionen</i> (Prof. Dr. Annemarie Schimmel). 122	
TAHSİN ÖZ : <i>Topkapı Sarayında Fatih Sultan Mehmet II.ye ait eserler</i> (Dr. Bahadeddin Ögel).....	123

toprağa ve semavi aslına döner; ilâhî madde, yıldızların yeri olan eterdir. Kozmik mistiğin antik devirde aldığı şekillerden ve bu gibi mistiğin Yunan ve hellenistik mister cemiyetlerinde tuttuğu yerden de bahsedilmektedir.

İsviçreli ilâhiyatçı O. CULLMANN, "Le mythe dans les écrits du Nouveau Testament" adlı makalesinde, Almanya ve bütün garbî hristiyan kilisesini birkaç seneden beri ilgilendiren bir konu seçmiştir: bu, Marburglu ilâhiyatçı R. BULTMANN tarafından talep edilen "Entmythologisierung" (demythologisation)"dir, yani İncil'de bulunan bütün mitik ve eski zamanların dünya görüşüne ait olan parçalarını bertaraf etmek suretiyle İncil'in bugünkü insana hitap eden hakikatını göstermek. Bu hakikat, her insanın kalbinde kendi varlığının yeni bir anlayışını uyandıran bu vaka, İsa'nın haçta ölümüdür. CULLMANN, makalesinde bu telâkkinin zayıf noktalarını, bilhassa en eski hristiyan cemiyetinin inandıklarından aykırı olmasını göstermeğe çalışıyor: bu eski hristiyan cemiyeti için, İsa'nın ölümü, tek insanı yeni bir kendi ve dünya anlayışına gideren bir vaka değil, tarihî bir hadise olarak Allah ile insanlar arasında tamamiyle yeni bir münasebet yaratıp yeni *aion*'u, yeni dünyayı, Allah'ın melekûtunu hakikaten getirmiş olan bir hadisedir.

Profesör PETTAZZONI, iki küçük makalede, "Dinler tarihinin aslı" ve mukayeseli din bilgisine ait birkaç ansiklopedi ve umumî tarihlerin özelliklerini izah etmektedir.

Belletende, geçen sene 28 ve 29 Mayıs'ta Paris'te toplanan IASHR'un genel müdürlüğünün işlerine dair bir protokol ve Prof. BLEEKER'in bu husustaki konuşmaların temeli olarak verdiği bir konferansın metni verilmektedir.

Prof. Dr. Annemarie Schimmel

Alfred Bertholet, *Wörterbuch der Religionen*, Stuttgart 1952.

Dünyada din bilgilerine karşı artan bir alâka görünmektedir. Bu sebepten, Almanya'da, dinler tarihi, dinlerin aldıkları şekiller, insan üstü kuvvetlerin tecellilerini mutehassis olmyanlara kısaca beyan eden birkaç kitap çıkmıştır ki onların pek güzel bir misali, BERTHOLET'in "Wörterbuch der Religionen" (Dinler lûgatı)dır. Dinler tarihinin muhtelif sahalarını tetkik eden bir çok eserler veren ihtiyar âlim, bütün metni harp esnasında matbaada yanmış, harpten sonra notlardan yeniden işlenilmiş olan bu kitabının çıkmasını maalesef görememiştir; 24 Ağustos 1951 'de İsviçre'de vefat etmiştir.

532 sahife tutan bu kitap, bütün dinlere ait en önemli tasavvurları anlatmağa çalışmaktadır: ilk makalesi, "A und O" diyor ki: "alpha ve omega, Yunan alfabesinin ilk ve son harfleri: Mesih İsa'nın ezeli ve ebedî var olmasını ifade eden sembolik bir tâbir (Yahya'nın vahyı I, 1 ve başka yerlerde) bk. Bhagavadgita 10, 32: Krişna "dünyanın başlangıcı ve ortası ve sonu". Bu satırlarda isimleri geçen dini metin ve şahsiyetlere bakınca vahy (*Apokalypse*) de: "Yunanca: keşfetmek" yani istikbal ve bilhassa dünyanın sonunu keşfetmekle meşgul olan bilgi). Bu filolojik izahattan sonra hem Apokalyps'in mahiyeti, hem de en meşhur Apokalyps'lerin isimlerini bulup müellifin, daha tafsilâtli malûmat elde etmek için tavsiye ettiği birkaç kitabın unvanlarını görmekteyiz. *Krişna* hakkında malûmat arayınca, oldukça uzun bir fıkranın bu Hint ilâhının hususiyetlerini —çoban kızları ile oynaması, arabacı sıfatile muharebede kıral Arjuna'ya nasihat vermesi gibi— gösterdiğini görüyoruz. Bundan maada, Hindistan'da gelişen, Krişna'ya teveccüh eden aşk mistiğinden, (*bhakti-marga*, sevgi vasıtasıyla kurtuluşa götürülen yol) bahsedilmektedir. Din tarihinde bir rol oynayan şahsiyetlerin kısa birer hal tercümesi verilip muhtelif ilâhî varlıkların aslı ve inkişafı da belirtilmektedir. Hayvan ve nebatlar hakkında mitoloji ve halk dininde yaşayan tasavvurlara kâfi miktarda yer ayrılmıştır. Sosyolojik meselelere dokunan kıymetli makaleler (din ve devlet, din ve harp...) çeşit çeşit iptidai din mefhumlarını izah eden fıkralar (tabu, mâna, kudret, fetişizm...) okuyucunun dikkatini celbetmektedir.

Maalesef, İslâm dinine dair, ekseriya pek kısa makaleler, istediğimiz kadar şayanı itimad değil. Böyle bir kitap bir İslâm Ansiklopedisi olmamakla beraber, bazı noktaların daha derin ve daha doğru şekilde izah edilebileceğini söylemeğe mecburuz. "İslâm" makalesi, şayanı dikkat bir insaf ve itidal göstermektedir ama, meselâ tasavvufa dair verilen malûmatın, tasavvufu bilmiyen bir okuyucuya yanlış bir intiba vereceğinden eminiz. Veya Hallac'ı, İslâm dünyasında ilk defa olarak panteistik fikirleri meydana getiren mistik saymak da doğru değildir.

Fakat bu gibi yanlışlar (birkaç mürettip hataları ile beraber) bu kitabın kıymetini azaltmaz; onları ikinci bir tab'da bertaraf etmek kolaydır. Kitap o kadar zengin malûmat verir, o kadar geniş bir manzara gösterir ki ikinci bir tab, inşallah kısa bir zamandan sonra lâzım gelecektir.

Prof. Dr. Annemarie Schimmel